

**ТЕМИР ЙЎЛ ВА АВТОМОБИЛ ЙЎЛЛАРИ ЧОРРАҲАСИДА ЙЎЛ
ШАРОИТЛАРИНИНГ ҲАРАКАТ ХАВФСИЗЛИГИГА ТАЪСИРИ**

**T.f.n dots: Bo‘ronov Shodiyor Eshmurzayevich
Shamsiddinov Samariddin Sirojiddin o‘g‘li
Kurbanov Farux Qobiljonovich**

Temir yo‘l kesishmalarida avtomobil yo‘l harakatini xavfsiz va samarali tashkil etish uchun quyidagi choralar amalga oshiriladi: Signalizatsiya va to‘svuchi qurilmalar o‘rnatish: Kesishmalarda avtomatik svetofor signalizatsiyasi va shlagbaumlar o‘rnatiladi. Poyezd ma'lum masofaga yaqinlashganda, avtomatik ravishda miltillovchi qizil chiroqlar va tovushli signalizatsiyalar yoqilib, transport vositalari harakatini to‘xtatadi. Shlagbaumlar esa yo‘lni to‘sib, transport vositalarining kesishmadan o‘tishini oldini oladi.

Yo‘l belgilari va chiziqlarini joylashtirish: Kesishmalarga yaqin joylarda ogohlantiruvchi yo‘l belgilari, masalan, "Bir izli temir yo‘l" yoki "Ko‘p izli temir yo‘l" belgilarini o‘rnatish, shuningdek, yo‘l chiziqlarini chizish orqali haydovchilarga oldindan ogohlantirish beriladi.

Navbatchi xodimlar xizmatini tashkil etish: Ba'zi kesishmalarda navbatchi xodimlar xizmat ko‘rsatib, qo‘lda signal berish yoki shlagbaumlarni boshqarish orqali harakatni tartibga soladilar. Bu, ayniqsa, avtomatik tizimlar mavjud bo‘lmagan joylarda muhimdir.

Yo‘l harakati qoidalariga rioya qilishni nazorat qilish: Kesishmalarda yo‘l harakati qoidalariga rioya etilishini ta'minlash uchun "aqlli" nazorat qurilmalari o‘rnatilishi rejalashtirilgan. Bu qurilmalar qoidabuzarliklarni aniqlash va oldini olishga yordam beradi. Ushbu choralar temir yo‘l kesishmalarida avtomobil yo‘l harakatini xavfsiz va samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Temir yo‘l kesishmalarida avtomobil harakatini xavfsiz va samarali tashkil etish uchun quyidagi chora-tadbirlar amalga oshiriladi: Signalizatsiya va to‘svuchi qurilmalar o‘rnatish: Kesishmalarda avtomatik svetofor signalizatsiyasi va shlagbaumlar o‘rnatiladi. Poyezd ma'lum masofaga yaqinlashganda, avtomatik ravishda miltillovchi qizil chiroqlar va tovushli signalizatsiyalar yoqilib, transport vositalari harakatini to‘xtatadi. Shlagbaumlar esa yo‘lni to‘sib, transport vositalarining kesishmadan o‘tishini oldini oladi.

Yo‘l belgilari va chiziqlarini joylashtirish: Kesishmalarga yaqin joylarda ogohlantiruvchi yo‘l belgilari, masalan, "Bir izli temir yo‘l" yoki "Ko‘p izli temir yo‘l" belgilarini o‘rnatish, shuningdek, yo‘l chiziqlarini chizish orqali haydovchilarga oldindan ogohlantirish beriladi.

Navbatchi xodimlar xizmatini tashkil etish: Ba'zi kesishmalarda navbatchi xodimlar xizmat ko‘rsatib, qo‘lda signal berish yoki shlagbaumlarni boshqarish orqali harakatni tartibga soladilar. Bu, ayniqsa, avtomatik tizimlar mavjud bo‘lmagan joylarda muhimdir.

Yo‘l harakati qoidalariga rioya qilishni nazorat qilish: Kesishmalarda yo‘l harakati qoidalariga rioya etilishini ta'minlash uchun "aqlli" nazorat qurilmalari o‘rnatilishi rejalashtirilgan. Bu qurilmalar qoidabuzarliklarni aniqlash va oldini olishga yordam beradi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Ushbu choralar temir yo‘l kesishmalarida avtomobil yo‘l harakatini xavfsiz va samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Temir yo‘l kesishmalarida yo‘l belgilari va chiziqlarini joylashtirishning asosiy maqsadi — haydovchilar va yo‘l harakati qatnashchilarini yaqinlashib kelayotgan kesishma haqida oldindan ogohlantirish, ularning e'tiborini oshirish va harakat xavfsizligini ta'minlashdir. Bu belgilar va chiziqlar transport vositalari hamda piyodalarning kesishma oldidagi harakatini tartibga solishga yordam beradi.

Yo‘l belgilari va ularning joylashuvi: Ogohlantiruvchi belgilar: "Diqqat, temir yo‘l kesishmasini to‘suvcchi qurilma" kabi belgilar haydovchilarga kesishmaga yaqinlashayotganliklarini bildiradi. Bu belgilar odatda kesishmadan ma'lum masofada, haydovchilarga yetarli vaqt ichida tezlikni kamaytirish va to‘xtashga tayyorlanish imkonini berish uchun o‘rnatiladi. Masofalar yo‘l sharoitlari va milliy standartlarga qarab farqlanishi mumkin. Yo‘l chiziqlari: Kesishma oldida yo‘l chiziqlari chizilib, haydovchilarga to‘xtash joyini ko‘rsatadi va harakatni tartibga soladi. Bu chiziqlar transport vositalarining to‘g‘ri joylashishini ta'minlaydi va kesishmada tartibsizliklarning oldini oladi.

O‘zbekiston Respublikasining "Temir yo‘l kesishmalaridan foydalanish qoidalari"ga muvofiq, kesishmalarda tegishli yo‘l belgilari va chiziqlarini o‘rnatish majburiydir. Bu qoidalar haydovchilar va boshqa yo‘l harakati qatnashchilarining xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan. Shuni ta'kidlash kerakki, yo‘l belgilari va chiziqlarining aniq joylashuvi va masofalari milliy standartlar va yo‘l sharoitlariga qarab belgilanadi. Haydovchilar ushbu belgilarga e'tibor berishlari va ularga rioya qilishlari lozim.

Temir yo‘l kesishmalarida navbatchi xodimlar xizmatini tashkil etish yo‘l harakati xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu xizmatni samarali tashkil etish uchun quyidagi chora-tadbirlar amalga oshiriladi: Navbatchilik jadvalini tuzish: Navbatchi xodimlarning ish vaqti aniq belgilangan jadval asosida tashkil etiladi. Bu jadval xodimlarning uzluksiz navbatchiligini ta'minlaydi va harakat xavfsizligini yuqori darajada saqlashga yordam beradi. Zaruriy jihozlar bilan ta'minlash: Temir yo‘l kesishmasi binosida quyidagi jihozlar mavjud bo‘lishi kerak:

To‘shish signalizatsiyasi: Poyezdning temir yo‘l kesishmasiga kirishini taqiqlaydigan qurilma. Kesishma signalizatsiyasi: Poyezd yaqinlashganda kesishma svetoforlari va tovushli signalizatsiyalarni yoqib, transport vositalari va yo‘l harakati qatnashchilarining harakatini taqiqlovchi qurilma. Xodimlarning vazifalari va mas'uliyatlarini belgilash: Navbatchi xodimlar quyidagi vazifalarni bajaradilar: Harakatni tartibga solish: Poyezd yaqinlashganda transport vositalari va piyodalar harakatini to‘xtatish uchun signal berish yoki shlagbaumlarni boshqarish. Signalizatsiya tizimlarini nazorat qilish: Kesishma signalizatsiyasi va to‘shish qurilmalarining to‘g‘ri ishlashini ta'minlash. Favqulodda vaziyatlarda choralar ko‘rish: Noma'lum holatlar yuzaga kelganda tegishli xizmatlarga xabar berish va zarur choralarni ko‘rish. Ushbu chora-tadbirlar "Temir yo‘l kesishmalaridan foydalanish qoidalari"ga muvofiq amalga oshiriladi. Mazkur qoidalar temir yo‘l kesishmalarida navbatchi xodimlar xizmatini tashkil etish tartibi va vazifalarini belgilaydi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Navbatchi xodimlar xizmatini to'g'ri tashkil etish orqali temir yo'l kesishmalarida harakat xavfsizligini ta'minlash va potensial hodisalarni oldini olish mumkin. O'zbekiston Respublikasida yo'l harakati qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish asosan O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Yo'l harakati xavfsizligi bosh boshqarmasi (YHXXBB) tomonidan amalga oshiriladi. Ushbu boshqarma yo'l harakati xavfsizligini ta'minlash, qoidabuzarliklarni aniqlash va oldini olish, shuningdek, yo'l-transport hodisalarining kamayishiga erishish uchun mas'uldir.

Bundan tashqari, 2022-yil 4-apreldagi PQ-190-son qaroriga muvofiq, Yo'l harakati xavfsizligini ta'minlash sohasidagi respublika komissiyasi tashkil etilgan bo'lib, u yo'l harakati xavfsizligini oshirish bo'yicha strategik qarorlar qabul qilish va muvofiqlashtirish vazifalarini bajaradi.

Shuningdek, transport vositalaridan foydalanishga bog'liq faoliyat bilan shug'ullanuvchi yuridik shaxslar o'z xodimlarini yo'l harakati xavfsizligi masalalari bo'yicha o'qitish, ularning malakasini oshirish va bilimlarini tekshirish uchun mas'uldirlar.

Ushbu tashkilotlar va organlar o'zaro hamkorlikda yo'l harakati qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish va yo'l harakati ishtirokchilarining xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshiradilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 4-apreldagi PQ-190-sonli "Avtomobil yo'llarida inson xavfsizligini ishonchli ta'minlash va vafot etish holatlarini kamaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 11-iyuldagi "Yo'l harakati xavfsizligini ta'minlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3127-sonli qarori.

3 "Yo'l transport hodisalari va xavfsizlik texnikasi". Qo'llanma. O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi, 2021-yil.

4 Azizov Q.X. Shahar yo'llarida harakat xavfsizligini tashkil etish. Darslik. 2019 yil.

5 Jumaniyozov J. "Yo'l transport hodisalarini kamaytirish bo'yicha tadqiqotlar" 2018 yil.

6. <https://kun.uz/news/2024/06/25/2024-yilning-5-oyi-davomida-yol-transport-hodisasi-oqibatida-65-nafar-oquvchi-halok-boldi-senat?>